

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sžo/11/2014
Identifikačné číslo spisu:	7013200586
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2015
Meno a priezvisko:	JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7013200586.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a členov senátu JUDr. Jany Henčekovej, PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci žalobkyne: N. W., r. č.: XXXXXX/XXXX, občan Slovenskej republiky, bytom A. č. X, K., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny so sídlom ul. Špitálska č. 8, 812 67 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu, na odvolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 07. novembra 2013 č. k. 6S/89/2013-41, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 07. novembra 2013 č. k. 6S/89/2013-41 p o t v r d z u j e .

Žalobkyni právo na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Konanie na správnom orgáne

A)

1. Rozhodnutím č. j. UPS/US1/SSVOPHN/BEZ/2013/39 z 08.04.2013 (ďalej na účely rozsudku len „napadnuté rozhodnutie“ č. l. 9) žalovaný ako odvolací orgán postupom podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej na účely rozsudku len „Správny poriadok“) potvrdil odvolaním napadnuté rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach, detašovaného pracoviska Košice III. (ďalej na účely rozsudku tiež „prvostupňový orgán“) č. S3/2010/03543-12 z 03. novembra 2010 (ďalej na účely rozsudku tiež „prvostupňové rozhodnutie“) o odňatí a zastavení výplaty dávky.

2. Prvostupňový orgán jej svojim rozhodnutím podľa § 26 ods. 2 zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej na účely rozsudku len „zák. č. 599/2003 Z. z.“) a zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej na účely rozsudku len „601/2003 Z.

z.“) odňal dávku a príspevky k dávke v hmotnej núdzi a súčasne zastavil výplatu dávky a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi priznanú rozhodnutím č. S3/2010/03543-3 zo dňa 12. júla 2010 v sume 62,50 € mesačne, a to spätne ku dňu 01. júla 2010.

3. Skutkový a právny stav vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia ako aj z pripojeného administratívneho spisu nasledujúcim spôsobom. Hmotná núdza žalobkyne bola riešená dávkou a príspevkami v hmotnej núdzi už od 01.10.2004 a výška dávky a príspevkov bola upravovaná v súvislosti so zmenami právnych predpisov.

Ďalej rozhodnutím Úradu práce sociálnych vecí a rodiny v Košiciach, detašované pracovisko Košice III z 12.07.2010 č. S3/2011/03543-3 Dv 129/2004 boli navrhovateľke dávka a príspevky v hmotnej núdzi priznané v sume 62,50 € mesačne od 01.06.2010.

4. Z listu Sociálnej poisťovne, ústredie Bratislava zo 14.07.2010 sa správny orgán dozvedel, že žalobkyni bol priznaný invalidný dôchodok od 23.04.2010 mesačne v sume 122,90 €. Na základe tohto listu prvostupňový orgán začal vo veci preverovať, či žalobkyni naďalej patrí nárok na dávku a príspevok v hmotnej núdzi. Do sumy nárokov započítal v zmysle § 10 ods. 2 písm. a) zák. č. 599/2003 Z. z. dávku mesačne 60,50 € a v zmysle § 11 uvedeného zákona príspevok na zdravotnú starostlivosť mesačne vo výške 2,- €, t. j. celkom suma nárokov vo výške 62,50 €.

Prvostupňový orgán v rámci preverovania započítateľný príjem žalobkyne pre výpočet dávky a príspevku v hmotnej núdzi podľa § 5 ods. 4 písm. d) a § 17 ods. 1 zák. č. 599/2003 Z. z. ponížil o 25 % poskytovaného čiastočného invalidného dôchodku v sume 122,90 €, t. j. na sumu 92,17 € mesačne. Nakoľko takto zistený mesačný príjem žalobkyne (92,17 €) prevyšuje sumu dávky aj s príspevkom v sume 62,50 €, tým boli podľa žalovaného splnené podmienky pre odňatie a zastavenie výplaty dávky a príspevkov.

II.

Konanie na prvostupňovom správnom súde

A)

5. Proti uvedenému rozhodnutiu podala žalobkyňa žalobu z 30.04.2013 na Krajský súd v Košiciach.

6. Žalobkyňa najmä navrhla, aby krajský súd v súlade s ustanovením § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku konanie prerušil a podal návrh na Ústavný súd Slovenskej republiky s požiadavkou, aby tento vyslovil, že ustanovenia § 2, § 10 ods. 2 písm. a), § 13 ods. 1 a odseku 2 písm. a) zák. č. 599/2003 Z. z. nie sú v nesúlade s článkom 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len na účely rozsudku „ústava“), čl. 51 v spojení s čl. 39 ods. 1, 2 a 3 ústavy, čl. 41 a článkom 30 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd, čl. 1, článkom 34 ods. 1 až 3 Charty základných práv Európskej únie, čl. 13 ods. 1 Európskej sociálnej charty a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd.

Voči napadnutému rozhodnutiu namietala, že z neho nie je zrejmá výška zdrojov považovaných za dostatočné pokrytie základných potrieb, rešpektujúc ľudskú dôstojnosť, z ktorých správny orgán odrátal príjem, t. j. jej čiastočný invalidný dôchodok vo výške 122,90 €.

7. Krajský súd uznesením zo dňa 12.09.2013 č. k. 6S/79/2013-29 o návrhu žalobkyne na prerušenie konania rozhodol tak, že ho zamietol.

B)

8. Krajský súd v Košiciach ako prvostupňový súd postupom podľa § 247 a nasl. O.s.p. preskúmal na nariadenom pojednávaní žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného a po oboznámení sa s obsahom

žaloby, vyjadrením žalovaného a pripojenými administratívnymi spismi žalovaného, ako aj prvostupňového správneho orgánu, konajúc v neprítomnosti účastníkov konania, z ktorých svoju neúčasť na pojednávaní ospravedlnil len žalovaný; žalobkyňa neprítomnosť na pojednávaní neospravedlnila, ani nežiadala pojednávanie z dôležitého dôvodu preložiť na iný náhradný termín, dospel k záveru, že žalobe žalobkyne v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe nemožno priznať úspech z ďalej uvedených dôvodov.

9. S poukazom na ustanovenia § 244 ods. 1 a 2, § 247 ods. 1 až 3, § 249 ods. 1 a 2, § 250, § 250i ods. 1 a 3 O.s.p. a § 25 ods. 1 zák. č. 599/2003 Z. z. sa krajský súd predovšetkým zamerlal na preskúmanie argumentácie žalobkyne, že dotknuté ustanovenia zák. č. 599/2003 Z. z. nie sú v súlade s vyššie vymenovanými medzinárodnými a vnútroštátnymi predpismi (viď bod č. 6).

K negatívne vymedzenému záväzku v článku 8 Európskeho dohovoru na zabezpečenie práva na rešpektovanie súkromného rodinného života, obydlia a korešpondencie Európsky súd pre ľudské práva najmä uviedol, že je podstatné chrániť jednotlivca pred svojvoľným zasahovaním zo strany verejných orgánov do tohto práva (viď rozsudok AIRY z 09.10.1979, séria A,32 str. 17 ods. 32).

10. Ďalej zo žaloby žalobkyne, ktorá argumentuje tiež čl. 39 ods. 2 a 3 ústavy, krajský súd vyvodil jej tvrdenie, že Slovenská republika

- neuznáva základné právo osoby na dostatočné zdroje a sociálnu pomoc zabezpečujúcu život zodpovedajúci ľudskej dôstojnosti,
- neuznáva, že každá osoba, ktorá nemá prístup k dostatočným zdrojom individuálne alebo v rámci domácnosti, v ktorej žije, má mať prístup k takémuto právu,
- pevne neurčila výšku zdrojov považovaných za dostatočné na pokrytie základných potrieb rešpektujúc ľudskú dôstojnosť.

11. K týmto žalobným námietkam krajský súd prezentoval argumentáciu Ústavného súdu Slovenskej republiky (m.m. nález z 30.03.2006 sp. zn. PL. ÚS 3/04), v ktorej tento má uvádzať, že „diferencované zabezpečenie základných životných podmienok v príslušnom zákone neznamena automaticky jeho nesúlad s čl. 39 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vzhľadom na absenciu definovania základných životných podmienok v Ústave Slovenskej republiky, ktorá umožňuje zákonodarcovi zvážiť, akým spôsobom zabezpečenie tohto základného práva zrealizuje; tak mu to nakoniec umožňuje aj čl. 39 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.“

12. Z citovaného záveru ústavného súdu jednoznačne pre krajský súd vyplýva, že zákonodarca má právo konkrétnym zákonom upraviť zabezpečenie a realizáciu práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate žiteľa pre všetkých občanov Slovenskej republiky. Účelom zákona, ktorého súčasťou sú aj napadnuté ustanovenia, je upraviť právne vzťahy pri posudzovaní hmotnej núdze fyzickej osoby a poskytovaní dávky v hmotnej núdzi, ktorej cieľom je spolu s príjmami osoby v hmotnej núdzi a s príjmami spoločne posudzovaných osôb zabezpečiť základné životné podmienky a pomôcť v hmotnej núdzi za aktívnej účasti posudzovanej osoby a ďalších fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú.

13. Pre krajský súd s prihliadnutím na čl. 39 ústavy je nepochybné, že zákonodarca prostredníctvom zák. č. 601/2003 Z. z. sumy životného minima diferencoval podľa rôznych kritérií (vek dotknutej fyzickej osoby, jej zaopatrenosť, počet posudzovaných osôb a iné väzby) a viazal ich na jednu fyzickú osobu.

Účelom pomoci štátu vo forme dávky sociálnej pomoci je zabezpečiť základné životné podmienky dotknutej fyzickej osoby a s ňou spoločne posudzovaných osôb za ich príspevia a za ich aktívnej účasti. Avšak takto poskytnutá suma je len „príspevkom“ na riešenie hmotnej núdze a jej poskytnutím sa

samočinne nezabezpečuje dotknutej fyzickej osobe a s ňou spoločne posudzovaným osobám príjem nad hranicou životného minima alebo na tejto hranici.

14. Ďalej krajský súd zdôraznil, že v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení účinného do 31.12.2003 rozsah pomoci štátu bol ohraničený dávkou jedného teplého jedla denne, nevyhnutné ošatenia a prístrešia. Následne takto stanovený minimálny „štandard“ základných životných podmienok jednotlivca bol prevzatý aj prostredníctvom § 19 ods. 2 zák. č. 599/2003 Z. z., avšak tento rozsah takto poskytovanej dávky sociálnej pomoci vo vecnej forme nebol výslovne označený, poprípade definovaný ako minimálny štandard uspokojenia základných životných podmienok.

15. V súvislosti s riešením sociálnej núdze zákonom krajský súd konštatoval, že na rozdiel od určenia hraníc životného minima nie je riešením hmotnej núdze individuálne určených fyzických osôb, ale naopak, že práve rôzne typy spoločného súžitia viacerých osôb sú základným rozlišovacím kritériom pre diferencovaný spôsob riešenia hmotnej núdze a uspokojenia základných životných podmienok každého z nich s cieľom zohľadniť špecifiká jednotlivých druhov spolužitia a rodinných väzieb ovplyvňujúcich obsah a rozsah základných životných podmienok.

16. Vo vzťahu k Odporúčaniu Rady z 24.06.1992 o spoločných kritériách, týkajúcich sa dostatočných zdrojov sociálnej pomoci v systémoch sociálnej ochrany (94/441 EHS), krajský súd označil toto odporúčanie za právne irelevantný akt, a preto vzhľadom na svoj odporúčací charakter nie je implementovaný do právneho poriadku Slovenskej republiky. Tiež sa krajský súd stotožnil s argumentáciou žalovaného, že žalobkyňa len cituje vyššie označené medzinárodné dokumenty, avšak nekonkretizuje žiadne tvrdenia o tom, že by napadnuté rozhodnutie alebo postup žalovaného ju ukrátili na jej subjektívnych právach.

Na uvedenom základe krajský súd nesúlad zákona s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, tak jej návrh na prerušenie konania súd vyššie označeným právoplatným uznesením zo dňa 12.09.2013 zamietol majúť za to, že tento návrh nebol dôvodný.

17. Čo sa týka pôvodného rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 29.11.2012 č. k. 6S/25/2011-52, ktorým bolo vyhovené žalobkyni, žalované rozhodnutie zrušené a vec vrátená žalovanému na ďalšie konanie pre jeho nepreskúmateľnosť pre nedostatok dôvodov, pretože žalovaný sa nevysporiadal s námietkami žalobkyne uvedenými v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu správneho orgánu, tak podľa názoru krajského súdu žalovaný sa v neskoršom napadnutom rozhodnutí už vysporiadal s námietkami žalobkyne, ktoré uviedla v odvolaní.

III.

Odvolanie žalobkyne/stanoviská

A)

18. Vo včas podanom odvolaní zo dňa 12.12.2013 (č. l. 51) a vnútorne štruktúrovanom do 43 bodov proti rozsudku prvostupňového súdu žalobkyňa zrekapitulovala doterajšie prebiehajúce správne konania ako aj súdny prieskum vykonaný krajským súdom.

Následne odvolací súd v stručnosti rekapituluje odvolacie dôvody žalobkyne.

19. Žalobkyňa vyčítala krajskému súdu, že

- neprihliadol na neochotu žalovaného konať v zmysle záväzného usmernenia, ktoré je uvedené v rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn 6S/25/2011-52 zo dňa 29.11.2012,
- z napadnutého rozhodnutia nie je zrejmá výška zdrojov považovaných za dostatočné na pokrytie základných potrieb, rešpektujúc ľudskú dôstojnosť, z ktorých správny orgán odrátal príjem, a to čiastočný invalidný dôchodok,

- poukázala na to, že k 1. júlu 2009 boli ustanovené sumy životného minima na čiastku 185,19 € na fyzickú osobu,
- žalobkyňa argumentuje, že by mala poberať dávky v hmotnej núdzi a príspevok na bývanie (z titulu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti),
- ďalej žalobkyňa uviedla, že ak zaplatí za byt čiastku 278 €, potom nemôže pokryť svoje zvyšné potreby, ako sú najmä strava a lieky,
- v súvislosti s pojmom ľudská dôstojnosť a nevyhnutná starostlivosť žalobkyňa citovala čl. 1 a 34 Charty základných práv Európskej únie, čl. 19 ods. 1 a 39 ods. 1 ústavy, čl. 30 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a čl. 13 Európskej sociálnej charty, pričom zdôraznila význam Európskej sociálnej charty v európskom právnom kontexte,
- tiež žalobkyňa citovala niektoré konkrétne odporúčania, ktoré obsahuje Odporúčanie Rady z 24. júna 1992 o spoločných kritériách týkajúcich sa dostatočných zdrojov a sociálnej pomoci v systémoch sociálnej ochrany (92/441/EHS), ako aj čl. 8 Európskeho dohovoru spolu s čl. 9 a čl. 11 bod 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach,
- zotrvala na svojom tvrdení, že Slovenská republika:
 - o neuznáva základné právo osoby na dostatočné zdroje a sociálnu pomoc zabezpečujúcu život zodpovedajúci ľudskej dôstojnosti,
 - o neuznáva, že každá osoba, ktorá nemá prístup k dostatočným zdrojom individuálne alebo v rámci domácnosti, v ktorej žije, má mať prístup k takémuto právu,
 - o pevne neurčila výšku zdrojov považovaných za dostatočné na pokrytie základných potrieb, rešpektujúc ľudskú dôstojnosť,
 - o neposkytuje diferencovanú finančnú pomoc ľuďom, ktorých zdroje, na úrovni jednotlivca alebo domácností, sú nižšie ako výšky takto stanovené.

20. Čo sa týka procesného riešenia, žalobkyňa v odvolaní navrhla, aby

- krajský súd konanie prerušil a podal návrh Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby vyslovil, že ustanovenie § 2, § 10 ods. 2 písm. a), § 13 ods. 1, 2 písm. a) zák. č. 599/2003 Z. z. je v nesúlade s čl. 19 ods. 1 ústavy, čl. 51 v spojení s čl. 39 odsek 1, 2 a 3 ústavy, s čl. 41, čl. 30 ods. 1, 2 Listiny základných práv a slobôd, čl. 1 Charty základných práv Európskej únie, čl. 34 ods. 1, 2 a 3 Charty základných práv EÚ, čl. 13 ods. 1 Európskej sociálnej charty a čl. 8 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane nákladných práv a slobôd, čl. 11 bod 1 Medzinárodného paktu o hospodárskych, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (ďalej na účely rozsudku tiež „Pakt“), alebo
- zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu ho na nové prejednanie.

B)

21. Z vyjadrenia žalovaného z 22.01.2014 (č. l. 62) vyplýva, že námietky žalobkyne neobsahujú žiadne nové skutočnosti a dôkazy, ktoré by mohli odôvodňovať zrušenie napadnutého rozhodnutia.

Nakoľko žalobkyňa zotrvala na svojich pôvodných žalobných bodoch, hoci v odvolaní tieto rozšírila o odkaz na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a na Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, tak žalovaný zastáva názor, že krajský súd sa dostatočne a náležite vysporiadal s dôvodmi žaloby a odôvodnil, prečo žalobu žalobkyne zamietol.

22. Vzhľadom na vyššie uvedené žalovaný navrhol Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby podľa § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. potvrdil rozsudok krajského súdu a zamietol podané odvolanie žalobcu.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.)

preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku tiež „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250ja ods. 1 O.s.p. odvolanie prípustné, vo veci v zmysle dôvodov uvedených v § 250ja ods. 2 O.s.p. nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu jednomyselne (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z. z.) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu je vo výroku vecne správny a vydaný v súlade so zákonom, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. potvrdil.

24. Na prvom mieste Najvyšší súd zdôrazňuje, že predmetom odvolacieho súdneho konania je rozsudok krajského súdu o zamietnutí žaloby, preto ako súd odvolací primárne v medziach odvolania (viď § 212 ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj súdne konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania preskúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami žalobkyne, a z takto vymedzeného rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia.

25. V takto určenom rámci prieskumu a po preverení riadnosti podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu (tzn. najmä splnenia podmienok konania a okruhu účastníkov) sa Najvyšší súd stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených žalovaným správnym orgánom a ktoré sú obsiahnuté v administratívnom spise. Na druhej strane podstatou súdneho odvolania proti rozsudku krajského súdu ako aj žaloby, ktorou sa žalobkyňa domáha preskúmania rozhodnutia žalovaného, je právna otázka, či rozhodnutie o odňatí a zastavení výplaty dávky (konkrétne v hmotnej núdzi) je v súlade s medzinárodnými štandardmi a ústavnými požiadavkami na zachovanie ľudskej dôstojnosti.

Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

26. Súčasne Najvyšší súd zdôrazňuje, že predmetom súdneho prieskumu je rozhodnutie žalovaného napadnuté žalobkyňou, a preto odvolaciemu súdu neprislúcha takto vymedzený rámec prieskumu rozšíriť aj na iné rozhodnutia (s výnimkou zachovania konštantnej judikatúry), hoci s prv menovaným by mohli byť tesne zviazané nielen dôsledkami ale aj účastníkmi.

27. Najvyšší súd z napadnutého rozsudku ako aj z obsahu pripojeného administratívneho spisu zistil, že predmetom súdneho prieskumu je rozhodnutie žalovaného, ktorým bol na základe odvolania žalobkyne potvrdený výrok prvostupňového rozhodnutia o odňatí dávky a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi a súčasne o zastavení výplaty dávky a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi priznanej v sume 62,50 € mesačne, a to spätne ku dňu 01. júla 2010.

Žalobkyňa brojí proti tomuto postupu a najmä namieta, že uvedeným postupom boli porušené jej mnohé práva zakotvené vo vyššie vymenovaných medzinárodnoprávných dokumentoch.

28. V súvislosti s uvedeným sa Najvyšší súd celkom stotožňuje s argumentáciou krajského súdu, ktorý poukázal na odôvodnenie Ústavného súdu Slovenskej republiky.

V zmysle ústavy súdy pri svojej rozhodovacej činnosti čerpajú z rôznych formálnych právnych prameňov avšak ich rozhodovacia činnosť nie je neobmedzená. Základnou hranicou sú existujúce výsledky rozhodovacej činnosti iných súdov, čo je jasne uvedené v § 135 O.s.p.

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

Podľa § 135 ods. 1 veta prvá a druhá súd je viazaný rozhodnutím ústavného súdu o tom, či určitý právny predpis je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná [§ 109 ods. 1 písm. b)]. Súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.

29. Krajský súd preto správne pri rozhodovaní v prejednávanej veci poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. marca 2006 sp. zn. PL. ÚS 3/04 (viď bod č. 11), prostredníctvom ktorého ústavný súd odpovedal aj na argumenty prezidenta republiky týkajúce sa existenčného či sociálneho minima.

Je nepochybné, že účelom zák. č. 599/2003 Z. z., ktorého súčasťou sú aj ustanovenia § 2, § 10 a § 13, proti ktorým žalobkyňa brojí, je upraviť právne vzťahy pri posudzovaní hmotnej núdze fyzickej osoby a poskytovaní dávky v hmotnej núdzi, ktorej cieľom je spolu s príjmami osoby v hmotnej núdzi a s príjmami spoločne posudzovaných osôb zabezpečiť základné životné podmienky a pomôcť v hmotnej núdzi za aktívnej účasti posudzovanej osoby a ďalších fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú.

30. Práve v citovanom náleze sa Ústavný súd Slovenskej republiky zamýšľa nad minimálnou úrovňou zabezpečenia základných životných podmienok (t. j. úroveň uspokojenia základných životných podmienok osoby v hmotnej núdzi, pod ktorú už nemožno ísť, aj vzhľadom na zachovanie ľudskej dôstojnosti), za ktorú je podľa neho možné považovať spôsob zabezpečenia základných životných podmienok formou vecnej dávky.

V uvedenej súvislosti spomína § 19 ods. 2 zák. č. 599/2003 Z. z., kde je vecná dávka vymedzená prostredníctvom jedného teplého jedla denne, nevyhnutným ošatením a poskytnutým prístrešom.

31. Ďalej podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky v prípade hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv sa všeobecne uznáva ich programový charakter spočívajúci v tom, že zmluvné strany žalobkyňou citovaného Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach sa majú usilovať rôznymi druhmi opatrení „a pri maximálnom využití svojich zdrojov“ (čl. 2 ods. 1 Paktu) o postupné dosiahnutie plného uskutočnenia práv uznaných týmto Paktom.

Takúto povahu má podľa názoru ústavného súdu aj čl. 11 ods. 1 Paktu, v ktorom sa zmluvné strany zaväzujú podniknúť zodpovedajúce kroky „aby zabezpečili uskutočnenie tohto práva“ (práva jednotlivca na primeranú životnú úroveň pre neho a jeho rodinu). Substantívne ustanovenia Paktu (čl. 6 - 9) však neuvádzajú žiadne pevné limity a jednoznačne poukazujú na „kvantitatívne“ ustanovenú národnú úroveň práv, ktorú musia zmluvné strany dosiahnuť, pretože by sa to priečilo spomenutej programovej povahe hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv.

32. Potom je celkom logické, že úroveň zabezpečenia práv obsiahnutých v Pakte je preto na konkrétnej národnej úrovni rozdielna, pretože plne závisí od ekonomickej situácie každého štátu. V priebehu určitého časového obdobia môže preto dokonca aj kolísať v závislosti od vývinu a výkyvov jeho ekonomiky (dlhodobá recesia, strategická orientácia národného hospodárstva krajiny a pod.). Navyše Pakt neustanovuje, akým spôsobom a na akej úrovni sa má primeraná životná úroveň jednotlivcov zabezpečiť a zmluvným stranám ponecháva aj právo vlastných kritérií jej hodnotenia.

Preto ani Pakt v čl. 11 a ani v žiadnom zo svojich ďalších ustanovení žiadnu medzinárodne požadovanú (a prípadne aj vynútiteľnú) finančnú a ani inú kvantifikáciu hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv neobsahuje.

33. Tiež prostredníctvom svojej staršej judikatúry (nález sp. zn. PL. ÚS 19/08) Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že hospodárske, sociálne a kultúrne práva a slobody sú právami druhej generácie, ktorých podoba a obsah v podstatnej miere závisí od ekonomických a hospodárskych možností štátu, a je pre ne podstatné to, že sa ich podľa čl. 51 ods. 1 ústavy možno „domáhať len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú, teda len v rozsahu vyvoditeľnom z citovanej ústavnej výhrady, prostredníctvom ktorej ústava poskytuje zákonodarcovi nepochybne väčší priestor (v porovnaní s inými skupinami základných práv a slobôd) pre voľnú úvahu (uváženie) na účely určenia, v akom rozsahu, kvalite a za akých podmienok ich bude garantovať.

34. Je tiež neprehliadnuteľné z rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález sp. zn. (PL. ÚS 11/2013), priestor pre voľnú úvahu poskytnutý ústavou zákonodarcovi pri prijímaní týchto zákonov nemožno chápať absolútne; jej limity treba hľadať predovšetkým v ústavných princípoch a v požiadavke ochrany ďalších hodnôt, na ktorých je ústava založená a ktoré chráni. Tieto základné práva už svojou povahou síce nabádajú k právnej úprave zo strany štátu (ktorá naplní jeho obsah), ten však nesmie zasiahnuť samotnú podstatu týchto práv a ani sa dotknúť iných práv zakotvených ústavou a dohovorom.

Potom Ústavný súd Slovenskej republiky limituje svoju právomoc v rámci abstraktnej kontroly ústavnosti na vyslovenie nesúlady len v tých prípadoch, ak právna norma nerešpektuje konkrétne ústavné garancie niektorého zo základných práv, na ktoré odkazuje čl. 51 ods. 1 ústavy.

35. Na uvedenom základe preto Najvyšší súd musel vyhodnotiť odvolacie námietky žalobkyne ako nedôvodné a potvrdiť rozsudok krajského súdu ako vo výroku vecne správny.

V.

36. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobcu a stanoviska žalovaného ako aj so zvážením niektorých záverov obsiahnutých vo vyššie citovanom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky, pri ktorých Najvyšší súd nezistil vzhľadom na obdobnosť riešenej právnej problematiky žiaden relevantný dôvod, aby sa pri rešpektovaní princípu právnej istoty od nich odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia rozhodnutím medzinárodného súdu - a preto ani nevyhovel žiadosti žalobkyne o iniciovanie požadovaného prieskumu ústavnosti, hoci táto bola pôvodne adresovaná krajskému súdu), s oznámením termínu vyhlásenia rozsudku postupom podľa § 156 ods. 1 a 3 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

37. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého iba úspešná žalobkyňa má právo na náhradu trov tohto konania, čo v tomto súdnom prieskume nenastalo.

38. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava práv týkajúcich sa ochrany sociálnych práv je spojená s verejnoprávnymi vzťahmi), charakter konania si nepredurčoval požiadavku nutnosti v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).